

Hur många *väl* finns det egentligen? En ordbokskritisk betraktelse

Lennart Larsson

Uppsala universitet, Svenska Akademiens ordbok, Sverige

How Many *väl* Are There? A Critical Examination of Swedish Dictionaries

The article provides a critical look at how the adverb *väl* with its wide definitional spectrum is presented in Swedish dictionaries. While older dictionaries treated the adverbial complement and disjunct adverbial in one and the same entry – it was thus seen as a case of polysemy – a different model of description dominates in modern monolingual dictionaries. There, the adverbial complement and disjunct adverbial are considered homographs with two distinct entries separated by pronunciation: the adverbial complement is said to be pronounced with a long vowel and the disjunct adverbial with a long consonant. The article questions this division. As the disjunct adverbial normally is not emphasized, and emphasis in Swedish to a large extent is achieved by length, it can be deduced that the long consonant in the disjunct adverbial can scarcely come into play in the actual use of the language.

Keywords: homonymy, polysemy, Swedish lexicography, the Swedish adverb *väl*

Homonymi eller polysemi?

Hur avgör man om två till formen identiska men till betydelsen eller användningen skiljaktiga ord är att betrakta som homonymer eller polysemer? Att gränsdragningen inte är helt enkel framgår om man konsulterar *Svenska Akademiens grammatik* (SAG) där termerna förklaras på följande sätt:

homonymi, relationen mellan två uttryck som uttalas och/eller stavas likadant men som har olika betydelse och/eller tillhör olika formella kategorier. [...] Om de båda olika betydelserna är tydligt besläktade talar man i stället om *polysemi, dvs. man säger att ett och samma uttryck har olika (del)betydelser. När ett uttryck tillhör olika ord- eller böjningsklasser betraktas de dock som homonymer även om tydlig betydelselikheter föreligger: substantivet *ljus* och adjektivet *ljus* räknas alltså som två homonyma ord. (SAG 1: 179)

polysemi, flertydighet. Ett uttryck sägs vara polysemt när det har flera urskiljbara delbetydelser som är någorlunda systematiskt relaterade till varandra på det sätt som delbetydelser under andra flertydiga ord också brukar vara. [...] Om ett uttryck har två betydelse som inte kan relateras till varandra (annat än möjligen med en historisk

förklaring), brukar det beskrivas som två *homonyma uttryck snarare än som ett polysemt uttryck. (SAG 1: 209)

För att det ska vara frågan om polysemi och inte homonymi ska alltså enligt SAG två kriterier vara uppfyllda: ett formellt, att ordklassstillhörighet och böjning sammanfaller, och ett semantiskt, att det finns en tydlig släktskap när det gäller betydelsen. Medan det formella kriteriet kan tyckas ganska okomplicerat är det semantiska betydligt knepigare. Vad innebär egentligen ”tydligt besläktade”? Den något svävande formuleringen i SAG, att betydelseerna är ”någorlunda systematiskt relaterade till varandra på det sätt som delbetydelser under andra flertydiga ord också brukar vara”, antyder att det helt enkelt är en bedömningsfråga.

Ett helt annat, enklare och mera pragmatiskt sätt att närma sig frågan möter hos Bolander i hennes *Funktionell svensk grammatik*:

Vilka ord som är homonyma respektive polysema är många gånger långt ifrån uppenbart utan efterforskningar, men i våra ordböcker framgår det oftast genom att de homonyma orden återfinns som olika uppslagsord, medan de polysema har flera betydelse under ett och samma uppslagsord. (Bolander 2005: 34)

Men också här finns problem. Ett är att det långtifrån alltid hjälper med ”efterforskningar” för att lösa knutarna. Ett annat är att ordböckernas lemmaansättning inte alltid är given: ibland blir utfallen olika beroende på vilka kriterier man väljer att utgå från (jfr Svensén 2004: 118ff). Medan de svenska ordböckerna tidigare vanligtvis utgick från etymologiska och/eller semantiska kriterier är det numera det formellt-grammatiska som gäller: ”Likstavade lexem som tillhör olika ordklasser eller i övrigt har olika formella egenskaper anses då vara ’olika ord’ (homonymer) och presenteras under olika lemmor” (Svensén 2004: 122). Som Svensén framhåller har det här kriteriet flera tungt vägande fördelar: en är att det ”oftast inte erbjuder några problem från gränsdragningssynpunkt” (2004: 122), en annan (av största vikt i våra dagar) att det är ”utomordentligt väl lämpat för databehandling” (2004: 123). (Dock gäller dessa fördelar nog i första hand för lexikografen. För en ordboksanvändare kan det förefalla lite märkligt när t.ex. artikeln *diska* inrymmer betydelseerna såväl ’rengöra disk’ som ’diskvalificera’ eller det svagt böjda *vara* såväl ’fortgå, räcka’ som ’utsöndra var’ – två fall där det enligt definitionen i SAG otvetydigt rör sig om homonymi.)

Oftast erbjuder gränsdragningarna alltså inga problem (åtminstone inte formella sådana). Men det gäller inte alltid. Ett problem är att ordens ordklassstillhörigheter ibland inte är helt givna, skiljelinjerna kan vara ganska vaga och suddiga, och ställer man upp ordklass som ett absolut och odiskutabelt kriterium hamnar man lätt i svårigheter. Inte minst gäller det för de oböjliga formorden där ordklassstillhörigheten ofta blir det enda tillgängliga kriteriet.

Ett exempel är det spretiga ordet *så*, där de strikt formellt-grammatiskt anordnade *Svenska Akademiens ordlista* (SAOL) och *Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien* (SO) räknar med inte mindre än sex olika homonymer, förutom substantivet och verbet också (de etymologiskt samhöriga) adverb, pronomen,

konjunktion och interjektion. Och ändå räcker det inte till. *Så* kan ju vara både konklusiv konjunktion (som t.ex. i SO:s språkprov ”hon var sjuk, så han fick åka ensam”) och konsekutiv subjunktion (som i SO:s ”hon frös så (att) hon skakade”) (jfr SAG 2: 730f, 737). Men trots att såväl SO som numera också SAOL (se SAOL 14: XVII) räknar konjunktionerna och subjunktionerna som olika ordklasser återfinns språkprovet med subjunktionen i båda ordböckerna som exempel på konjunktionen *så*, medan språkprovet med den konklusiva konjunktionen i SO står under adverbet (i SAOL saknas helt denna användning).¹

Ett annat problemord är *väl*. Allmänt vedertaget är att ordet i nusvenskan kan representera två olika ordklasser: substantiv och adverb (därtill kommer en konjunktionell användning i uttrycket *så väl... som* liksom en interjektionell användning i framför allt uttrycket *nå väl*). Medan substantivet inte är mycket att orda om är adverbet desto mer mångfacetterat: det bildar ett mer eller mindre sammanhängande spektrum av olika betydelser, från ett förhållandevis handfast sättsadverb ’gott, bra, på rätt sätt’ till diverse satsadverbiella användningar för att uttrycka sådant som sannolikhet, medgivande eller sökande efter bekräftelse. Men slår man upp *väl* i t.ex. SO så hittar man tre lemman: förutom substantivet två olika adverb som formellt åtskiljs genom sitt uttal. Det första – i sitt inledande betydelsemoment definierat som ”på det riktiga eller bästa sättet” – har uttalsangivelsen ”vä’l”, medan det andra – med ”som man måste förmoda” som första betydelsemoment – har ”väl’”. Så enligt SO skulle vi alltså ha att göra med två homografa adverb *väl* med i det första fallet lång vokal, i det andra fallet kort vokal men i stället lång konsonant.

Det finns flera frågor man kan ställa här. Har beskrivningen alltid sett ut så här i ordböckerna? Och hur pass relevant är den? Nog för att *väl* kan uttalas på olika sätt, men vari består skillnaderna? Och motiverar de verkligen en uppdelning av adverbet i två separata lemman? Det är vad som kommer att diskuteras i det följande.

Adverbet *väl* i tidigare ordböcker

Uppenbarligen är den tudelade beskrivningsmodell av adverbet *väl* som möter i SO av relativt sent datum. Även om ordets beskrivning i äldre svenska definitionsordböcker – helt naturligt – uppvisar en avsevärd komplexitet med en mängd olika betydelsemoment förekommer ingenstans någon homografseparering. Från Dalins ordbok i början av 1850-talet och drygt 100 år framåt, till och med *Illustrerad svensk ordbok* 1955 (tryckt i nya upplagor ända in på 1970-talet) och sista bandet av Östergrens *Nusvensk ordbok* från 1972, behandlas de olika

¹ I och med att *Bonniers svenska ordbok* (BSO) inte anger ordklass (och överhuvudtaget inte tillämpar det formellt-grammatiska kriteriet vid lemmanläggningen) kan de olika oböjliga *så* utan problem behandlas som olika betydelsemoment i en och samma artikel. Också i *Svenska Akademiens ordbok* (SAOB) ryms de inom ett och samma lemma – för SAOB är det ju i första hand etymologin som avgör lemmanläggningen.

delbetydelserna av adverbet *väl* i en och samma artikel. Visserligen spelar uttalet också här en framträdande roll i beskrivningen, och i flera av ordböckerna får detta utgöra grundvalen för en uppdelning i två olika övermoment. Men då handlar det uteslutande om en angivelse av betoningsstyrka: de betydelsemoment som representerar sättsadverbet ges etiketten ”betonat” eller ”tryckstarkt”, merparten av de satsadverbiella användningarna däremot ”obetonat” eller ”trycksvagt”. Ett typexempel är konstruktionsordboken *Svensk handordbok* från 1966 som har två homonymer *väl*, förutom substantivet ett adverb som uppdelats i två överordnade moment, det första ”bestämmande ett ord el. en satsdel el. absolut, tryckstarkt” med tolv olika betydelsemoment, och det andra ”bestämmande en hel sats, vanl. trycksvagt” med fem skilda betydelsemoment.

Något uttal med lång konsonant finns överhuvudtaget inte i de äldre ordböckerna. Signifikativt är att det inte ens står att finna i *Svensk uttals-ordbok* av Lyttkens och Wulff från 1889, en bok som med sin utpräglad deskriptiva inriktning annars mycket gärna anför olika variantuttal (den enda variant de redovisar för *väl* är det slutnare uttal av vokalen som uppträder i ”n[ord]ö[stra] Sv[ea][ll][and]”).²

Adverbet *väl* i nutida ordböcker

Går man tillbaka i den svenska ordbokshistorien behandlas alltså adverbet *väl* genomgående som ett och samma lemma som beroende på sin betydelse och funktion i satssammanhanget uttalas antingen betonat eller obetonat. Att SO:s uppdelning i två homonymer med lång vokal respektive konsonant är ett förhållandevis nytt fenomen framgår också om man jämför de olika upplagorna av SAOL från 1874 och framåt:

SAOL 1–5 (1874–1883):	Väl , adv., konj. och interj. Väl (utan pl.), s. n.; brukas ej gerna i best. form.
SAOL 6 (1889):	Väl adv., konj. o. interj. Väl n. oböjl.
SAOL 7 (1900):	väl 1. (<i>bättre, bäst</i>) adv. 2. n.
SAOL 8 (1923):	väl 1. (<i>bättre, bäst</i>) adv. 2. s. <i>Mitt, ditt v.</i>

² Att sammansättningen *vällust* i samma författares *Svensk ordlista* från 1911 ges uttalsangivelsen ”vä³l~lus²t säll. vä³~” (i det senare fallet alltså med lång konsonant) har säkerligen att göra med sammanfallet i konsonantism mellan förled och efterled. – Det enda omnämnande som jag påträffat gällande uttalet av *väl* före Dalin är hos Sven Hof 1753, som när han skriver att ”[e]fter olika talart och wana, blifwa stafwelserna i åtskilliga ord, till sin dryghet olika utsagde” (1985: 66), har *väl* som ett av exemplen – huruvida han menar att kort vokal också innebär lång konsonant framgår dock inte.

SAOL 9 (1950):	väl 1 s.; <i>mitt, ditt</i> v. 2 (<i>bättre, bäst</i>) adv.
SAOL 10 (1973):	väl 1 <i>bättre, bäst</i> adv. 2 s.; <i>mitt, ditt</i> v.
SAOL 11 (1986):	väl 1 <i>bättre bäst</i> adv.; <i>ha det</i> v. <i>ställt; se sig</i> v. <i>för</i> ; v. <i>stora skor</i> 2 (väll') adv. <i>du är</i> v. <i>inte ledsen?</i> ; <i>det kan jag</i> v. <i>göra</i> 3 s.: <i>mitt, ditt</i> v. <i>bästa</i>
SAOL 12 (1998):	¹ väl adv. <i>bättre bäst</i> ; <i>ha det</i> v. <i>ställt; se sig</i> v. <i>för</i> ; v. <i>stora skor</i> ² väl [väll'] adv. <i>du är</i> v. <i>inte ledsen?</i> ; <i>det kan jag</i> v. <i>göra</i> ³ väl s. oböjl. <i>mitt, ditt</i> v. <i>bästa</i>
SAOL 13 (2006):	¹ väl adv. <i>bättre bäst</i> ; <i>ha det</i> v. <i>ställt</i> ; v. <i>stora skor</i> ² väl [väll'] adv. <i>du är</i> v. <i>inte ledsen?</i> ; <i>det kan jag</i> v. <i>göra</i> ³ väl s. oböjl. <i>mitt, ditt</i> v. <i>bästa</i>
SAOL 14 (2015):	¹ väl adv. <i>bättre bäst</i> 1 gott, bra: <i>hon talar väl</i> 2 något för: v. <i>stora skor</i> ² väl [väll'] adv. 1 markerar fråga: <i>du är</i> v. <i>inte ledsen?</i> 2 markerar lätt nonchalant (el. obestämd) attityd: <i>det kan jag</i> v. <i>göra</i> ³ väl s. oböjl. (<i>dina föräldrar vill</i>) <i>ditt</i> v. <i>ditt bästa</i>

Det är alltså i SAOL 11 från 1986 som en uppdelning dyker upp; de tidigare uppdelningarna har bara *ett* adverb utan några uttalsangivelser. Och i SAOL 12 från 1998 är – i och med övergången till en strikt formellt-grammatisk makrostruktur – tudelningen fullt genomförd med de två adverbena som olika lemman. Redan 1986, dvs. samma år som SAOL 11 utkom, möter dock den nya beskrivningsmodellen fullt genomförd. Det sker i förstaupplagan av *Svensk ordbok*, utarbetad vid Språkdata på Göteborgs universitet och senare utgiven under namnet *Norstedts svenska ordbok*, där artiklarna inleds på i det närmaste exakt samma sätt som i SO:

¹**väl** adv. **1** på det riktiga eller bästa sättet [...]

²**väl** adv. **1** såsom man måste förmoda [...]

Uppenbarligen får den här genomförda uppdelningen av adverbet *väl* i två homografer ett snabbt och stort genomslag inom svensk enspråkig lexikografi. Det är inte bara i SAOL och de på grundval av *Norstedts svenska ordbok* utarbetade – och med denna i stort sett identiska – *Nationalencyklopedins ordbok* 1996 och SO 2009 som den här beskrivningsmodellen uppträder. Detsamma gäller för *Natur och Kulturs svenska ordbok* 2001 liksom också *Svenska språknämndens uttalsordbok* 2003 (med de synnerligen korthuggna artiklarna ”¹**väl** adv. vɛ:l” respektive ”²**väl** adv. vɛ:l”).

I några fall försöker sig ordböckerna på ett slags kompromisslösning mellan de två modellerna. Ett intressant fall är *Bonniers svenska ordbok* (BSO) som i sin första upplaga från 1980 blir den första allmänordboken att redovisa ett uttal med lång konsonant för den satsadverbiella användningen (eftersom lemmaansättningen i BSO inte är formellt-grammatiskt utan semantiskt grundad finns här bara ett lemma *väl* som innefattar såväl adverbet som substantivet):

väl 1 bra, noga, omsorgsfullt; alltför: *lite v. ung 2* [vanl. väll] förmodar jag, hoppas jag: *du är v. inte sjuk; inte sant? å, den var v. bra 3* så v. som se såväl || *bättre, bäst 4* välfärd, bästa: *jag vill bara ditt v.; v. o. ve se ve I || mitt v.*

Här sägs alltså satsadverbet ”vanligen” uttalas med lång konsonant. Redan i den andra, omarbetade och betydligt utökade upplagan från 1986 ger dock BSO ett delvis annorlunda besked: det moment som representerar sättsadverbet inleds med en uttalsangivelse ”(betonat)” medan det som representerar satsadverbet inleds med ”(obetonat) [väll]” (en något motsägelsefull angivelse; jfr nedan).

Också i nätordboken *Lexin* finns båda beskrivningsmodellerna för adverbet *väl* representerade, men kombinerade på ett annat sätt. Här finns två lemman *väl*, ett substantiv och ett adverb, där det senare presenteras på följande sätt:

väl (1) [vä:l] LYSSNA eller [väl:] LYSSNA adv.

1. (betonat) på ett bra sätt; mycket [...]
2. (betonat) i alltför hög grad [...]
3. (obetonat) nog (2), troligen, eller hur [...]

I *Lexin* anges således båda uttalen, med lång vokal respektive lång konsonant, men utan att kopplas till några skillnader i betydelse eller användning (det skulle alltså röra sig om fakultativ variation), medan de tre betydelsemomenten (som fallet var i äldre ordböcker) karaktäriseras med angivelserna ”betonat” respektive ”obetonat”. I den första utgåvan av *Lexin*, *Svenska ord*, som utkom i tryckt form 1984, följer man däremot helt den tidigare beskrivningsmodellen:

väl [vä:l] adv.

- 1 betonat bra, på ett omsorgsfullt sätt; i hög grad [...]
- 2 obetonat nog, troligen; eller hur? [...]

Att hitta enspråkiga ordböcker från senare decennier som överhuvudtaget inte redovisar något uttal med lång konsonant är inte lätt. Den enda jag funnit är – intressant nog – en uttalsordbok: i *Norstedts svenska uttalslexikon* från 1997 finns bara ett adverb *väl*, med uttalsangivelsen ”[ˈve:l]”.

Dock tycks det stipulerade uttalet med lång konsonant inte alls ha satt några spår i den tvåspråkiga lexikografen. Det är inte bara de äldre ordböckerna av detta slag – t.ex. Auerbachs *Svensk-tysk ordbok* från 1916 – som drar den grundläggande skiljelinjen mellan ”tryckstarkt” och ”trycksvagt”. Går man in på fliken ”ordböcker” på Nationalencyklopedins nätsida så hittar man den långa konsonanten bara i den svensk-svenska ordboken (som ju bygger på *Norstedts svenska ordbok*), medan de tvåspråkiga ordböckerna med svenska som källspråk däremot genomgående följer det traditionella mönstret med distinktionen betonat/obetonat. (Också ”Svenska synonymer” på samma nätsida har för övrigt en angivelse ”(obetonat)” framför de synonymer som hänför sig till den satsadverbiella användningen – inte oväntat med tanke på att den grundar sig på *Ord för ord* som utkom i sin första upplaga 1964.)

Varifrån och varför fick vi två adverb *väl*?

Hur kommer det sig då att en helt ny beskrivningsmodell för *väl* dök upp i ordböckerna på 1980-talet? Uppenbarligen har den sin grund i det av Sture Allén ledda projekt vid Göteborgs universitet som inleddes vid mitten av 1960-talet och resulterade i dels de fyra volymerna av *Nusvensk frekvensordbok* (NFO) 1970–1980, dels två på NFO 1 och 2 byggda mindre specialordböcker: frekvensordboken *Tiotusen i topp* 1972 och homograflexikonet *Olika lika ord* 1978. Här har grafordet *väl* – som med sina 947 representanter hamnar på plats 93 i frekvenslistan (NFO 1: 3) – på homografkomponentnivån (och, i och med att ordet är oböjligt, även på lemmanivån) uppdelats i tre (NFO 2: 654):³

<i>väl ab vä:</i>	449
<i>väl ab äl:</i>	494
<i>väl nn</i>	4

I inledningarna till de två första banden av NFO redogörs i mera allmänna ordalag för hur homografsepareringen har gått till. Där betonas det strikt formellt-grammatiska tillvägagångssättet: ”de operativa enheterna bör definieras på basis av formella språkkriterier” (NFO 1: XVI). Vid beskrivningen av de olika kriterierna för separeringen av homonymer nämns sedan, för de fall där varken ordklassstillhörighet eller böjning är till hjälp, också uttalet (NFO 1: XXII f), och i *Tiotusen i topp* får *väl* rentav tjäna som ett av två typexempel:

I några fall kan det avsedda lexikaliska ordet inte preciseras med hjälp av en böjningsbeteckning. Då utnyttjas i första hand uttalet. Enheten *förbinda vb in* har betoning- en på andra stavelsen till skillnad från *förbinda vb fö* som har betoningen på första (denna senare enhet hör ihop med uttrycket *binda för*). Enheten *väl ab vä:* har lång vokal (som i *de gör sina saker väl*), medan *väl ab äl:* har lång konsonant (som i *de gör väl sina saker*). (1972: XIII f)

Det är alltså denna NFO:s beskrivningsmodell som inom bara något årtionde blir i det närmaste allena rådande inom svensk enspråkig lexikografi.

Vilken beskrivning av adverbet *väl* är mest relevant?

Som framgått ovan finns det två huvudtyper av beskrivningar av adverbet *väl* i ordböckerna. En (som är allena rådande i de äldre enspråkiga ordböckerna och även tycks vara genomgående i de tvåspråkiga av både äldre och yngre datum) där sätts- och satsadverbet behandlas som ett och samma lemma; det betraktas som ett fall av polysemi där förekomsten eller frånvaron av betoning utgör ett

³ I NFO 1 (s. 521) inleds motsvarande uppställning med ”*väl ab ’ä:*”. Möjligen rör det sig här om ett senare uppgivet försök att föra in också betoningen som en del av homografsepareringen; hur som helst återfinns varianten ”*väl ab vä:*” inte bara i NFO 2 utan också i *Tiotusen i topp* (1972: 60).

grundläggande kriterium för att skilja de två huvud användningarna åt. Och en annan beskrivning som dominerar bland de nutida enspråkiga ordböckerna där man postulerar två homonyma adverb *väl* som skiljs åt av uttalet, sättsadverbet med lång vokal och sättsadverbet med lång konsonant.

Återstår frågan vilken beskrivningsmodell som kan anses mest relevant. En grundläggande fråga därvidlag är förstås hur det sättsadverbiella *väl* egentligen uttalas. Har det verkligen lång konsonant?

Att sättsadverb av detta slag i sitt sättsammanslag vanligtvis är obetonade torde vara ovedersägligt. I den mån saken överhuvudtaget tas upp i grammatik- och fonetikböckerna framstår det närmast som en självklarhet; t.ex. kan man i SAG (4: 115) läsa att "[d]et modala sättsadverbialiet *väl* tillhör de *obetonade* [min kursivering] adverb som placeras först bland adverbialen i mittfältet".⁴

I en sats som det ovan citerade "de gör väl sina saker" är alltså *väl* i normalfallet obetonat. Och kan det i så fall vara långt? Kännetecknande för svenskan är ju att betoningen till stor del manifesteras genom stavelsens kvantitet – "betonade stavelser är långa stavelser" (Engstrand 2004: 183) – och därav följer att obetonade stavelser inte innehåller några långa ljudsegment: "Att stavelselängd markerar betoning i svenska ord innebär att alla obetonade VC-sekvenser är korta. Kvantitetskontrasten uppträder m.a.o. bara i betonade stavelser" (Engstrand 2004: 184). Så någon lång konsonant har vi därmed knappast i det i *Tiotusen i topp* anförda exemplet: här är såväl vokalen som konsonanten kort.

En förklaring till homografsepareringen i NFO kan nog vara svårigheten att inom ett strikt formellt-grammatiskt ramverk hantera trycksvaghet. Det ligger ju i sakens natur att ord som i sitt sättsammanslag är obetonade *måste* uttalas med betoning när de – som t.ex. i lemmaposition i en ordbok – står för sig själva; vid ett lexikaliskt uttal blir alla ord betonade. Frågan är emellertid om ett lexikaliskt uttal av det sättsadverbiella *väl* nödvändigtvis får lång konsonant. Det skulle väl lika gärna kunna uttalas med lång vokal, dvs. med den fakultativa variation som finns antydd i *Lexin*?

Att ha distinktionen lång vokal versus lång konsonant som grund för en homografseparering av adverbet *väl* låter sig alltså knappast förenas med de språkliga realiteterna. Emellertid finns det en annan (åtminstone teoretiskt) tänkbar formellt-grammatisk grund för en uppdelning av ordet, nämligen komparationen. I sin prototypiska sättsadverbiella betydelse 'på ett bra eller tillfredställande sätt' kan ju ordet ha en suppletiv komparation med *bättre* och *bäst* ("han talar väl men hon talar ännu bättre"), något som är uteslutet för sättsadverbets del. I NFO:s modell accepteras dock inte suppletiv böjning: "formen *värre* ingår exempelvis i serien – *värre värst*, inte i en serie *ond värre värst*" (NFO 1: XIX). Dessutom finns det ett annat problem här. Komparerbarheten överensstämmer bara delvis

⁴ I en fotnot nämner SAG (4: 117) också ett undantag, när *väl* står som fundament med den "[å]lderdomligt pastischerande" betydelsen 'visserligen': "Adverbet uttalas då alltid betonat med lång vokal". – Ett ord som i flera avseenden bildar en parallell till *väl* är adverbet *nog* med dess dubbla funktion av dels ett betonat sättsadverb 'tillräckligt', dels ett obetonat sättsadverb med betydelser som 'troligen' eller 'förvisso'. I detta fall förekommer dock ingen homografseparering i ordböckerna.

med distinktionen mellan sätts- och satsadverb: i sådana sättsadverbiella användningar som t.ex. ”inflationen ligger väl under två procent”, ”det börjar bli väl sent” eller ”kommer vi väl dit så ordnar det sig” är ju någon komparation inte möjlig.

I förordet till NFO 1 (s. IX) framhålls att det som bl.a. utmärker ”den undersökning som denna ordbok är ett resultat av” är ”en mycket långtgående separering av homografer”, liksom att ”[n]ågon homografseparering av den omfattning det här gäller har såvitt bekant inte tidigare genomförts för något språk”. Och frågan är väl om inte ordboksförfattarna i sin separeringsiver här har gått ett steg för långt och skapat ett fall av homonymi utifrån kriterier som saknar motsvarighet i det reella språkbruket?

Litteratur

- Auerbach, C. 1916. *Svensk-tysk ordbok*. Stockholm: P. A. Norstedt & Söners förlag.
- Bolander, M. 2005. *Funktionell svensk grammatik*. 2 uppl. Stockholm: Liber.
- BSO = *Bonniers svenska ordbok*. 1–10 uppl. 1980–2010. Stockholm: Bonniers.
- Dalin, A.F. 1850–1855. *Ordbok öfver svenska språket*. Stockholm: Svenska bokförlaget/Norstedts. På nätet: SAOLhist. Databas: <http://spraakdata.gu.se/saolhist/> (läst 19.6.2019).
- Engstrand, O. 2004. *Fonetikens grunder*. Lund: Studentlitteratur.
- Hof, S. 1753. *Swänska språkets rätta skrifsätt*. Utgiven av Mats Thelander 1985. Skrifter utgivna av Institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet 16. Uppsala: Uppsala universitet.
- Illustrerad svensk ordbok*. 1955. Stockholm: Natur och Kultur.
- Lexin*. På nätet: http://lexin.nada.kth.se/lexin/#searchinfo=both,swe_swe (läst 19.6.2019).
- Lyttkens, I.A. & Wulff, F. 1889. *Svensk uttals-ordbok*. Lund: C. W. K. Gleerups förlag.
- Lyttkens, I.A. & Wulff, F. 1911. *Svensk ordlista med uttalsbeteckning i enlighet med Svenska Akademiens ordbok*. Lund: C. W. K. Gleerups förlag.
- Nationalencyklopedins ordbok*, bd 3. 1996. Utarbetad vid Språkdata, Göteborgs universitet. Höganäs: Bra böcker.
- Nationalencyklopedins ordböcker*. På nätet: <https://www.ne.se/ordb%C3%B6cker/#/> (läst 19.6.2019).
- Natur och Kulturs svenska ordbok*. 2001. Stockholm: Natur och Kultur.
- NFO = *Nusvensk frekvensordbok baserad på tidningstext*, bd 1–2. 1970–1971. Utarbetad av Sture Allén. Stockholm: Almqvist & Wiksell.
- Norstedts svenska ordbok*. 1990. Utarbetad vid Språkdata, Göteborgs universitet. Stockholm: Norstedts.
- Norstedts svenska uttalslexikon*. 1997. Utarbetad av Per Hedelin. Stockholm: Norstedts.
- Olika lika ord: svenskt homograflexikon*. 1978. Utarbetad av Sture Berg. Stockholm: Almqvist & Wiksell international.
- Ord för ord: svenska synonymer och uttryck*. 2 uppl. 1977. Stockholm: Norstedts. På nätet: <http://runeberg.org/ordforord/> (läst 19.6.2019).
- SAG = *Svenska Akademiens grammatik*, bd 1–4. 1999. Stockholm: Svenska Akademien. På nätet: <https://svenska.se/grammatik/> (läst 19.6.2019).
- SAOB = *Ordbok över svenska språket utgiven av Svenska Akademien* (Svenska Akademiens ordbok), bd 1–. 1893–. Lund. På nätet: <http://saob.se> (läst 19.6.2019).

- SAOL = *Svenska Akademiens ordlista över svenska språket*. 1–14 uppl. 1874–2015. På nätet: SAOLhist. <http://spraakdata.gu.se/saolhist/> (läst 19.6.2019).
- SAOL 14 = *Svenska Akademiens ordlista över svenska språket*. 14 uppl. 2015. Stockholm: Svenska Akademien.
- SO = *Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien*. 2009. Stockholm: Svenska Akademien. På nätet: <https://svenska.se/> (läst 19.6.2019).
- Svensén, B. 2004. *Handbok i lexikografi. Ordböcker och ordboksarbete i teori och praktik*. 2 uppl. Stockholm: Norstedts akademiska förlag.
- Svensk handordbok. Konstruktioner och fraseologi*. 1966. Utgiven av Nämnden för svensk språkvård. Nacka: Esselte studium. På nätet: <http://runeberg.org/handordbok/> (läst 19.6.2019).
- Svensk ordbok*. 1986. Utarbetad vid Språkdata, Göteborgs universitet. Solna: Esselte studium.
- Svenska ord – med uttal och förklaringar. Språklexikon för invandrare (Lexin)*. 1984. Stockholm: Skolöverstyrelsen.
- Svenska språknämndens uttalsordbok*. 2003. Utarbetad av Claes Garlén. Stockholm: Svenska språknämnden o. Norstedts ordbok.
- Tiotusen i topp: ordfrekvenser i tidningstext*. 1972. Utarbetad av Sture Allén. Stockholm: Almqvist & Wiksell.
- Östergren, O. 1972. *Nusvensk ordbok*, bd 10. Stockholm: Wahlström & Widstrand.